

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu

Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi (MASROP E-Dergi)

Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer E-Journal (MASROP E-Dergi)

Cilt 11 Sayı 16

Nisan 2017

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi
(MASROP E-Dergi)

-

Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer E-Journal
(MASROP E-Dergi)

ISSN: 1307-4008

Bu dergi yılda 2 sayı (Nisan / Kasım) ve Türkçe olarak yayınlanır.

Cilt 11 Sayı 16
Nisan 2017

Oktay Ekinci anısına...

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi
MASROP E-Dergi
Ulusal Hakemli bir E-Dergidir.
Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer E-Journal
MASROP E-Dergi is a National Referenced Journal

Yayın Sahibi / Publication Owner
Uğur Alanyurt

Yayın Kurulu Başkanı / Editor
Doç. Dr. Daniş Baykan

Elektronik Sayfa ve Grafik Tasarım / Web and Graphic Design
Selda Öztürk; Selçuk Öztürk

Dergi Tasarım / Journal Design
Öğr. Gör. (M. A.) Ceren Baykan; Doç. Dr. Daniş Baykan

Adres / Address
Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, I.
Bina, Kat 1, oda nu.: 106, Klasik Arkeoloji Laboratuvarı, Güllapoğlu Yerleşkesi,
22030, Merkez / Edirne

Telefon
0-284-235 95 27 Dâhili: 1202

Faks
0-284-235 95 22 (Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi)

E-posta / E-mail
masrop@masrop.org / masrop.e.dergi@gmail.com

İnternet Adresi / Web Address
<http://www.masrop.org>

ISSN: 1307-4008

Ön Kapak:
Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştay kapak görseli: Nif Dağı Kazı Arşivinden düzenlenmiştir
(Tasarım: Ceren Baykan © 2017)

Arka Kapak:
MASROP E-Dergi'nin 2017 Ciltlerindeki Ok Ucu Çalıştay Makaleleri Hakemleri

Cilt 11 Sayı 16
Nisan 2017

Bu e-dergide yayınlanan makalelerin yayın hakkı saklıdır. MASROP E-Dergi'de yer alan makaleler tekil ve toplu şekilde dijital veya matbu olarak çoğaltılamaz. Yazılar ve görseller hiçbir şekilde ticari olarak kullanılamaz. Bilimsel yayınlarda kaynak gösterilerek alıntı halinde kısmi kullanımı mümkündür. Makalelerin görsellerinin bilimsel amaçlı kullanımı yazarının iznine bağlıdır. Makale görselleri kaynak gösterilmediği sürece yazarına aittir. Makalelerdeki yazın ve görsel içeriğin yasal sorumlusu yazarıdır.

© MASROP E-Dergi, 2017

MASROP E-Dergi Yayın Kurulu
Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

Yayın Kurulu Başkanı / Editor

Doç. Dr. Daniş BAYKAN

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Demet Binan (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Prof. Dr. Belkıs Dinçol (İstanbul Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Turan Efe (Bilecik Şeyh Edebali Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Bekir Eskici (Gazi Ü.)

Prof. Dr. Zeynep Koçel Erdem (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Prof. Dr. Sevgi Lökçe (Atılım Ü.)

Prof. Dr. Mehmet Özdoğan (İstanbul Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Mustafa Özer (Medeniyet Ü.)

Prof. Dr. M. Sacit Pekak (Hacettepe Ü.)

Prof. Dr. Ayla Sevim Erol (Ankara Ü.)

Prof. Dr. Nuran Şahin (Ege Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay (İstanbul Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Gülsün Umurtak (İstanbul Ü.)

Prof. Dr. Asnu Bilban Yalçın (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Sennur Akansel (Trakya Ü.)

Doç. Dr. Serdar Aybek (Celal Bayar Ü.)

Doç. Dr. Adnan Baysal (Trakya Ü.)

Doç. Dr. Sedef Çokay Kepçe (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Özgü Çömezoglu Uzbek (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Lale Doğer (Ege Ü.)

Doç. Dr. Dinçer Savaş Lenger (Akdeniz Ü.)

Doç. Dr. Hamdi Şahin (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Ahmet Yaraş (Trakya Ü.)

Doç. Dr. Gülgün Yılmaz (Trakya Ü.)

Dr. Çiler Altınbilek Algül (İstanbul Ü.)

Dr. Emma Louise Baysal (Trakya Ü.)

Dr. Fatma Banu Çakan (İstanbul Ü.)

Dr. Baki Demirtaş (Trakya Ü.)

Dr. Kenan Eren (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Dr. Melda Ermiş (İstanbul Ü.)

Dr. Aliye Erol Özdizbay (İstanbul Ü.)

Dr. İlkan Hasdağlı (Trakya Ü.)

Dr. Ergün Karaca (Trakya Ü.)

Dr. Burcu Kırmızı (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Dr. Murat Özgen (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Dr. Aşkın Özdizbay (İstanbul Ü.)

Dr. Hüseyin Sami Öztürk (Marmara Ü.)

Dr. Müjde Peker (İstanbul Ü.)

Dr. Hasan Peker (İstanbul Ü.)

Dr. Deniz Sarı (Bilecik Şeyh Edebali Ü.)

Dr. Işık Şahin (Trakya Ü.)

Dr. Aksel Tibet (İFEA İstanbul)

Dr. Ayça Tiryaki (İstanbul Ü.)

Dr. Murat Türkteki (Bilecik Şeyh Edebali Ü.)

Dr. Fuat Yılmaz (Trakya Ü.)

Dr. Davut Yiğitpaşa (Ondokuz Mayıs Ü.)

Dr. Aslihan Yurtsever Beyazıt (İstanbul Ü.)

Dr. Melike Zeren Hasdağlı (Uşak Ü.)

MASROP E-Dergi Kapsam ve İlkeler

Dergi konu olarak, antropoloji, arkeoloji, arkeometri, epigrafi, filoloji, sanat tarihi, koruma / onarım, mimarlık tarihi, müzecilik gibi sosyal bilimler alanlarındaki ana konular ile bunlarla ilgili, ilişkili veya yardımcı konular hakkında yorum, yaklaşım ve kuramları kapsar. Dönem sınırlaması olmaksızın öncelikli olarak Anadolu coğrafyası kapsamındaki ve Anadolu ile ilişkili olduğu sürece coğrafi bir alan sınırlaması olmaksızın bahsedilen konulardaki yazılar dergi kapsamındadır. MASROP E-Dergi, kapsamına uygun olarak bilimsel yenilik getiren, özgün araştırma ve yorum makalelerini ve kitap eleştirilerini içeren bir dergidir. Kazı ve yüzey araştırmaları, restorasyon raporları, müze faaliyet listeleri, envanter çalışmaları gibi olağan yıllık raporlar ve taşınır / taşınmaz envanteri gibi dökümler de dahil yeni yorum ve açılım getirmeyen, yalnızca malzeme tanıtımı içeren, ön rapor niteliğindeki yazılar dergi kapsamında değildir. Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu MASROP E-Dergi, yılda iki sayı olarak sanal ortamda yayınlanan ulusal hakemli bir e-dergidir. Derginin yayın içerik, kapsam ve düzeni ile ilgili kararlar yayın kurulu üyelerinden gelen teklifler doğrultusunda yayın kurulu başkanı tarafından alınır.

*Paleoantropoloji, Fizikiantropoloji, Prehistorya, Protohistorya, Önasya Arkeolojisi, Klasik Arkeoloji, Eskiçağ Tarihi, Hititoloji, Sümeroloji, Latin Dili ve Edebiyatı, Yunan Dili ve Edebiyatı, Arkeometalüjri, Arkeozooloji, Arkeobotanik, Bizans Sanatı, Osmanlı Sanatı, Nüvizmatik... gibi

MASROP E-Dergi Hakem Değerlendirme Sistemi ve Süreci

Gönderilen yazılar mümkün olduğunca alanına ve dalına uygun hakem(ler) tarafından değerlendirilir ve hakem formu düzenlenir. Yazının özelliğine göre en az iki hakem görüşü istenir; iki raporda karşıt görüşlerin olması durumunda digger bir hakem görüşüne de başvurulabilir. Hakemler yazılar için “olduğu gibi basılabilir”, “belirtilen değişiklikler sonrası basılabilir” ve “basılamaz” şeklindeki tercihlerden birini kullanır. Hakem görüşleri doğrultusunda yayın kurulu tarafından basılabilir kararı verilen yazılar, yazı düzeni, yazım kuralları, kaynakça, görsel malzeme ile yazının ilişkilendirilmesi gibi konular da dâhil olmak üzere gözden geçirilip, yazardan talep edilebilecek değişiklik, düzeltme ve ilaveler yazara bildirilerek yeterli süre tanınır.

Makale Gönderi: Yayınlanması istenen yazılar için teslim edilmesi gerekenler:

1- Sadece metinden oluşan Word dosya 2-Görselleri de içeren yazar dizgi tercihini gösteren, görsel altlarında isimleri ve alındıkları yerler yazan dizili Word kopya 3- Çözünürlüğü en az 300 pixel/inch olan JPEG veya TIF formatında metin kullanım sırasına uygun olarak numaralandırılmış görseller 4-Kaynakça ve varsa Kısaltmalar, Elektronik Kaynakça 5-Görsellerin numaralarını, isimlerini ve alıntı yerlerini gösteren liste 6-Elektronik sayfamızda bulunan makale gönderim dilekçesi. Belirtilenler eksiksiz şekilde yazar isteğine bağlı olarak istenirse aşağıdaki adrese, yazar tarafından imzalı birer çıktıları ve dijital CD/DVD kaydı şeklinde veya aşağıdaki e-postaya aynı içerikle yazar e-postasından ulaştırılabilir.

Adres: MASROP E-Dergi, Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, I. Bina, Kat 1, Oda Nu.: 106, Klasik Arkeoloji Laboratuvarı, Güllapoğlu Yerleşkesi, 22030, Merkez / Edirne

E-Posta: masrop@masrop.org / masrop.e.dergi@gmail.com

Telif: Yayınlanan makalelerin yayın hakkı MASROP E-Dergi'ye aittir. Ticari olmayan ve ücretsiz erişime açık e-dergimizde yayınlanan makalelerin yazarlarından, kişisel akademik sayfalarında (örnek: academia.edu, researchgate.net, üniversite kişisel sayfa vs.) yayımlandığı tarihten itibaren derginin sitesindeki kişisel makalenin uzantısıyla paylaşılması beklenmektedir. Dergi erişimi, alan değişikliği gibi teknik bir problem yaşanmadığı sürece paylaşımların dergi üzerinden yapılması en doğrusudur. Fakat derginin uzantıları ulaşılmaz duruma gelirse dergi Yayın Kurulu'nu haberdar ederek pdf dosyayı yayın tarihinden 12 ay sonra paylaşılabilir.

MASROP E-Dergi Makale Yazım Kuralları (Instructions for Authors)

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu MASROP E-Dergi, yılda iki sayı olarak sanal ortamda yayınlanan ulusal hakemli bir e-dergidir. Derginin yayın içerik, kapsam ve düzeni ile ilgili kararlar yayın kurulu üyelerinden gelen teklifler doğrultusunda yayın kurulu başkanı tarafından alınır. Yazarlar ulusal ve uluslararası geçerlilikteki genel etik kurallara ve yazı ve görsellerde araştırma ve yayın etiğine uyumalıdır.

Dil ve Düzen: Makalelerin dergimizde yayımlanabilmesi için daha önce başka bir yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere kabul edilmemiş olması gerekir. Yazarlar dergiye gönderdikleri makalenin özgün olduğunu, başka bir dilde dahi olsa makalenin daha önce yayımlanmadığını ya da yayımlanmak üzere bir başka dergiye gönderilmemiş olduğunu taahhüt etmiş olurlar. Bilimsel bir toplantıda sunulmuş ve yayımlanmamış bildiriler, bu durum belirtilmek şartı ile dergimizde yayımlanmak üzere kabul edilebilir. Yayınlanmak üzere verilen makale eğer yazarın bir tezinden (lisans, yüksek lisans veya doktora) üretilmişse bunun başlığa veya ilk paragraf cümlelerinden birine konulacak dipnot ile açıklanması gerekmektedir. Yazı içeriklerinin ve görsellerin bilimsel / etik sorumluluğu yazara aittir. Bunun yanı sıra yazılar *Turnitin* ve benzeri programlarda da taranarak control edilecektir. Dergiye yazı gönderen bir yazar makalelerin yayınlanmama hakkının editör, hakem ve bilim kurulu üyelerinde saklı olduğunu ve onlardan gelecek değişiklik, düzeltme ve ilaveleri yapmayı taahhüt etmiş sayılır. Yayın dili Türkçedir. Ancak Türkçe geniş özet sunulması halinde yabancı dilde makaleler de yayınlanabilir. Her araştırma makale için verilmesi gerekli İngilizce ve Türkçe özetler 150 kelime ile sınırlandırılmalı, makale başlığı ve beş anahtar kelime (Türkçe ve İngilizce olarak) ile verilmelidir. Türkçe ve İngilizce özet ve anahtar kelimeler sadece araştırma makaleleri için geçerli olup kitap tanıtımlarını kapsamamaktadır. Dergimizin basılı ortamla yayınlanmaması ve sadece dijital olması nedeniyle bir sayfa sınırlaması olmayıp makul ölçülerde olduğu sürece ve görseller 20 adedi aşmadığı sürece makaleler değerlendirilebilmektedir. Makale başlığının alt satırında yazar adı yanına “*” konularak dipnotta, unvan, çalıştığı kurum, kurum ve e-posta adresi belirtilmelidir. Yazı karakteri, Times New Roman olmalı ve tek satır aralığı kullanılmalıdır. Başlık 14 punto/koyu (bold), ara başlıklar 12 punto/koyu (bold), ana metin 12 punto, dipnotlar 10 punto olmalıdır. Başlık kelimelerinin sadece ilk harfleri büyük olmalıdır. Metinde alt çizgi kullanılmamalıdır. Kullanılan terimlerde Türkçe veya Türkçeleştirilmiş olması tercih edilmelidir (örnek: seramik / keramik yerine pişmiş toprak kap). Metin içinde geçen yabancı sözcük ve terimler, örneğin ‘*in situ*’ italik olarak yazılmalıdır. Dönemsel adlar (Antik Çağ, Eskiçağ, Roma İmparatorluk Dönemi, Tunç Çağı, Selçuklu Dönemi, Geç Antik Çağ); bölge adları (örnek: Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Orta Asya); yer, coğrafya ve kurum adları (örnek: Asya, Karadeniz Bölgesi, Atatürk Bulvarı, Meriç Nehri, Trakya Üniversitesi); üslup adları (örnek: Gotik mimarlık, Dor düzeni) ilk harfleri büyük yazılmalıdır.

Görseller: Görsellerin (fotoğraf, çizim, çizelge vs.) alt yazıları ve varsa alıntı yerleri ayrıca bir sayfada liste halinde belirtilmelidir. Görseller yazarın tercihinin göre yazı içerisinde ya da yazının ardından levha halinde olabilir, ancak yazar tarafından seçilen görsel dizgisi makale içinde tutarlılık göstermelidir. Görsellerin yazarın tercihinin görülmesi açısından metin içerisinde dizili olarak ve görselsiz sade metin ile birlikte başka bir program belgesine (Microsoft Word vb.) gömülü olmaksızın çözünürlüğü en az 300 pixel/inch olan JPEG veya TIF formatında olmalıdır. Görsel olarak kullanılan harita, plan, fotoğraf ve çizimlerin sınıflandırma ayrımı gözetmeksizin hepsinin “**resim**” olarak belirtilmesi gereklidir. Yazı genelinde birden çok tablo kullanımı söz konusuysa bu durumda tablolar ayrıca numaralandırılabilir.

Kısaltmalar: Metin içerisinde kullanılan atıf kısaltmaları, ulusal (TDK) ve uluslararası standartlar (cm, m, mm, g gibi) haricinde; özellikle kişiden kişiye değişen Numara, yüzyıl, bakınız gibi kelimelerin açık kullanılması karışıklıkları önleyecektir. Metin içinde Milattan Önce, Milattan Sonra gibi çok alışlagelmiş kısaltmalar dışında (örnek: İsa’dan/Milattan Önce için M.Ö.; İsa’dan/Milattan Sonra için M.S.) kısaltma kullanılmadan açık yazılmalıdır. Metinde sık geçen (on kez ve üzerinde) adlandırmalar, ilkinde açık yazılıp yanında kısaltması parantez

içinde belirtildikten sonra metnin devamında kısaltma olarak kullanılmaya devam edilebilir; örneğin Türk Dil Kurumu (TDK). Dönem adlandırmalarının da kısaltılmaması uygundur.

Atıflar, Kaynaklar ve Kaynakça:MASROP E-Dergi sanal ortamda yayınlandığından bibliyografik referanslar metin içerisinde APA sisteminde olmalıdır (Yazar Soyadı Tarih: sayfa/levha) (Özdoğan 2015: 473, resim 7).

Buna karşın metin akışının bozulacağı durumlarda (örneğin çok sayıda yayına gönderme yapılacağı zaman veya kaynakların tartışılması ve yorumlanması gibi durumlarda) ve ek bilgi veya tanım aktarımlarında dipnot sistemi kullanılmalıdır. Çift soyadına sahip yazarların kendi kullandığı sırayla her ikisinde aralarında hiçbir işaretleme olmadan kullanılmalıdır.

-Yazar, Editör veya çeviren sayısı iki ise soyadlar arasında boşluk verilmeden kısa çizgi (-) kullanılır. Atıflar için: (Yaraş-Baykan 2005: 51-62)

Yaraş-Baykan 2005: Yaraş, A. - Baykan, D., “2003 Yılı Allianoi Kazısı”, 26. Kazı Sonuçları Toplantısı II, Ankara, 2005, 51-62.

-Yazar, Editör veya çeviren sayısı ikiden çok ise ilk soyadı sonrasında (ve diğerleri kısaltması) “vd.” gelir. (ilk yazar ile vd. arasına “,” veya “-“ konmaz): Atıflar için: (Yaraş vd. 2008: 71-84)

Yaraş vd. 2008: Yaraş, A., Baykan, D., Karaca, E., “2006 Allianoi Kazısı”, 29. Kazı Sonuçları Toplantısı II, Ankara, 2008, 71-84.

Kaynakça Antik Kaynaklar, Modern Kaynaklar, Elektronik Kaynaklar olarak ayrı ayrı sınıflandırılmalıdır.

ANTİK KAYNAKLAR: Antik kaynak kısaltmaları için “Der Kleine Pauly, Lexikon der Antike 1, Deutscher Taschenbuch, Münih, 1979, XXI-XXVI” listesi, kabul edilen uluslararası standarttır.

Araştırma metninde kısaltmalar kullanılmalı (Strab.VII.48) ve açık halleri kaynakçada verilmelidir.

Strab. Strabon, Geographiká

Geographika Anadolu Kitap XII-XIII-XIV Kitaplar Antik Anadolu Coğrafyası, Çev. A. Pekman, İstanbul, 1987.

Geographika (The Geography of Strabon), Çev. H. L. Jones, Londra, 1957.

MODERN KAYNAKLAR yazar soyadına göre alfabetik ve başlarında parantez içinde atıfta kullanılan kısaltmalardan sonra açık şekilde verilir. Aynı yazarın birden fazla eseri kaynak olarak kullanılmışsa basım tarihine göre eskiden yeniye doğru dizilmelidir. Aynı yazarın aynı yıldan birden çok yayını varsa basım yılı yanına “a,b,c” harf ilaveleriyle ayrıt edilmesi sağlanır:

Fazlıoğlu 2009a: 463-477 ve Fazlıoğlu 2009b: 325-340

Fazlıoğlu 2009a: Fazlıoğlu, İ., “Damlıboğaz Finds: Inland Carian Archaic Pottery and Related Regions”, *Die Karer und die Anderen*, Ed. F. Rumscheid, Bonn, 2009, 463-477.

Fazlıoğlu 2009b: Fazlıoğlu, İ., “Erken Çocuklukta Müze ve Eğitim”, *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitim*, Ed. Y. Fazlıoğlu, İstanbul, 2009, 325-340.

Monografi Kitap: Yazar Soyadı, Yazar Adı, *Kitap Adı*, (varsa ait olduğu seri), Basım Yeri, Tarihi.

Baykan 2012: Baykan, D., *Allianoi Tıp Aletleri / Surgical Instruments From Allianoi*, Studia ad Orientem Antiquum (SOA) 2, İstanbul, 2012.

Kitapta Bölüm: (kongre, bildiri, sempozyum ve çalıştay kitapları dahil)

Yazar Soyadı, Yazar Adı, *Kitap Adı*, Editör, Basım Yeri, Tarihi, sayfalar.

Fazlıoğlu 2009a: Fazlıoğlu, İ., “Damlıboğaz Finds: Inland Carian Archaic Pottery and Related Regions”, *Die Karer und die Anderen*, Ed. F. Rumscheid, Bonn, 2009, 463-477.

Sürelî Yayınlar: Sürelî yayınların adlarının kısaltılmadan yazılması tercih edilir. Mutlaka kısaltma kullanılmak isteniyorsa aşağıdaki uzantıdan ulaşılabilecek Alman Arkeoloji listesine uyulması beklenir.

https://www.dainst.org/documents/10180/70593/02_Abbreviations+for+Journals_quer.pdf/a82958d5-e5e9-4696-8e1b-c53b5954f52a

Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Makale Adı”, *Sürekli Yayın Adı Sayısı*, Tarihi, Sayfa/Levha.

Tulunay 1998: Tulunay, Elif Tül, “Pelops statt Apollon? Ein neuer Deutungsvorschlag für die mittlere Figur im Westgiebel des Zeustempels in Olympia”, *Istanbul Mitteilungen* 48, 1998, 453-460.

Armağan Kitabı: Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Makale Adı”, *Armağan Kitabı Adı*, Editörü, Basım Yeri, Tarihi, Sayfa/Levha.

Özdoğan 2015: Özdoğan, Mehmet, “Höyük - Höyükleşme ve Höyükleri Tanımak”, *Mustafa Büyükkolancı'ya Armağan*, Ed. C. Şimşek vd., İstanbul, 2015, 471-484.

Ansiklopedi Maddesi: Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Madde adı”, *Ansiklopedi adı*, Cildi, Tarihi, Basım yeri, Basım tarihi, sayfalar.

Tulunay 1997: Tulunay, E. T., “Hermogenes”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Cilt 2, İstanbul, 1997, 778-779.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR:

Basılısı olan veya basılıyor gibi dizgiye sahip olan E-Dergi makaleleri

Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Makale Adı”, *E-Dergi Adı ve Sayısı*, Sayfa/Levha.

Efe 2012: Efe, T., “(Sunu/Önsöz) Küllüoba Kazıları ve Batı Anadolu Tunç Çağları Üzerine Yapılan Araştırmalar”, *MASROP E- Dergi Sayı 7*, 2012, iii-vii.

Diğer elektronik kaynak gösterimleri: Uzantıların genellikle çok uzun dizgilerden oluşması nedeniyle okuyucunun rahatlığı da düşünülerek APA sisteminde: metin içerisinde kullanım sırasına göre “(uzantı 1)”, “(uzantı 2)” şeklinde belirtilmelidir. Modern Kaynaklar’dan sonra “Elektronik Kaynaklar” başlığı altında öncelikle Basılısı olan veya basılıyor gibi dizgiye sahip olan E-Dergi makaleleri alfabetik olarak verildikten sonra uzantılar da metin içi sıra numarasıyla ard arda dizilmelidir.

Uzantı 1: <https://en.wikipedia.org/wiki/Allianoi>

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

Cilt 11 Sayı 16 2017

Nisan 2017

Hakemleri

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay (*İstanbul Ü. emekli*)

Doç. Dr. Daniş Baykan (*Trakya Ü.*)

Doç. Dr. Gülgün Yılmaz (*Trakya Ü.*)

Dr. Melda Ermiş (*İstanbul Ü.*)

Dr. Müjde Peker (*İstanbul Ü.*)

Öğr. Gör. Ceren Baykan (*Trakya Ü.*)

İçindekiler

MASROP E-Dergi Yayın Kurulu	v
MASROP E-Dergi Kapsam ve İlkele ile Hakem Değerlendirme Sistemi ve Süreci	vi
MASROP E-Dergi Makale Yazım Kuralları	vii
MASROP E-Dergi'nin Bu Sayısının Hakemleri	x
İçindekiler	xi
Editörden	1
2007-2012 Arasında Yayımlanmış MASROP E-Dergi Makaleleri	3
Ok Uçları Çalıştayı Hakkında (Prof. Dr. Elif Tül Tulunay)	4
Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı Sonuç Bildirgesi	5
Aygör, E., "Konya Gevale Kalesi Kazılarında Bulunan Ok Uçlarının Değerlendirilmesi", MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017 Evaluation of Arrowheads Uncovered in Konya Gevale Castle Excavations	7-24
Oktay Çerezci, J. Ö., "Göktürk Devri Ok Uçları", MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017 Arrowheads of Gokturk Period	25-44
Novruzlu, A. "Kafkasya'da Bulunmuş Bronz Çağı Ok Uçları ve Yakın Doğu'daki Paralelleri", MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017 Caucasian Arrowheads and Their Near Eastern Parallels in the Bronze Age	45-56
Atik, N. "Heraion Teikhos Kazılarında Bulunan Ok Uçları", MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017 Arrowheads Found During Excavations in Heraion Teikhos	57-76

MASROP E-Dergi'nin 2017 Ciltlerindeki Ok Ucu Çalıştayı Makaleleri

Editörden

2007 yılında başlayarak ve 2013 yılına kadar yayınlanan e-dergimiz (MASROP E-Dergi), editörümüz ve aynı zamanda Mimarlar Odası eski genel başkanı Sayın Oktay Ekinci'nin 15 Ekim 2013'te vefatıyla yayınına ara vermek zorunda kalmıştı. 2007-2013 arasında e-dergimiz ULAKBİM gibi ulusal ve EBSCO gibi uluslararası veri tabanlarında taranmaktaydı. Verilen ara nedeniyle kayıtlı olduğumuz tarama veri tabanlarına kaydımız yinelenmekte ve yenilerine başvurularımız gerçekleşmektedir. 2016 yılında yeniden hayata geçirdiğimiz e-dergimizin adresi www.masrop.org olarak güncellenmiştir. İsmi ve ISSN numarası aynıdır. Yayın Kurulu yenilenerek genişletilmiştir. Yayın Kurulu'nun mümkün olduğunca her sayıda biraz daha genişleyeceği ümidindeyiz. Dergimiz içerik olarak, Antropoloji, Arkeoloji, Arkeometri, Epigrafi, Filoloji, Sanat Tarihi, Koruma / Onarım, Mimarlık Tarihi, Müzecilik, Paleoantropoloji, Fizikiantropoloji, Prehistorya, Protohistorya, Önasya Arkeolojisi, Klasik Arkeoloji, Eskiçağ Tarihi, Hititoloji, Sümeroloji, Latin Dili ve Edebiyatı, Yunan Dili ve Edebiyatı, Arkeometalürji, Arkeozooloji, Arkeobotanik, Bizans Sanatı, Osmanlı Sanatı, Nümizmatik gibi sosyal bilimler alanlarındaki ana konular ile bunlarla ilgili, ilişkili veya yardımcı konuları ve bunlara dair yorum, yaklaşım ve kuramları kapsamaktadır. Dönem sınırlaması olmaksızın öncelikli olarak Anadolu coğrafyası kapsamındaki ve Anadolu ile ilişkili olduğu sürece coğrafi bir alan sınırlaması da olmaksızın bahsedilen konulardaki yazılar dergi kapsamındadır. MASROP E-Dergi, kapsamına uygun olarak bilimsel yenilik getiren, özgün araştırma ve yorum makaleleri ile kitap eleştirilerini içerecek bir dergidir. İlk oluşum sürecinden beri görev aldığım MASROP E-Dergi'de ilk yazılarımdan birinin yayınlanmasının 10 yıl ardından bugün editör olarak göreve devam ediyor olmaktan mutluluk duyduğumu burada belirtmek istiyorum. Derginin kuruluş aşamasında bir avuç genç akademisyen adayına destekleriyle kol kanat geren başta Prof. Dr. Elif Tül Tulunay olmak üzere tüm destekçi üyelerimize saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarken, aynı desteği gördüğümüz merhum Oktay Ekinci'nin hatırası önünde saygıyla eğiliyorum.

Oktay Ekinci, Balıkesir'de 1952'de doğmuş; Mimar Sinan Üniversitesi Yüksek Mimarlık Bölümü'nü bitirmiştir. Mimarlar Odası'nın çeşitli kademelerinde yönetici, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde öğretim görevlisi, Kars Ardahan İğdır Siyasal Birikim Gazetesi'nde ve Cumhuriyet Gazetesi'nde köşe yazarı olarak görev almıştır. Yaşamı süresince yazmış olduğu onun üzerinde kitap ve yazılarıyla, 1995 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti başarı ödülü; 1996 yılı Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü; 2001 yılında ICCROM örnek yazar Onur Ödülü; 2002 Avrupa-İstanbul yayın gurubu İstanbul - Kent Ödülü ve 2002 Türk Sanat Kurumu

Sanat Onur Ödülü gibi ödülleri almıştır. Türk mimarlık tarihine adını yazdırmış, Mimarlar Odası eski genel başkanlığı ve dergimizin kuruluşundan vefat ettiği 15 Ekim 2013'e kadar editörlüğünü üstlenen Oktay Ekinci'ye hayatlarımıza bıraktığı izler nedeniyle müteşekkirimiz. Dergimizin Oktay Ekinci'nin vefatından sonra 2017'de çıkarttığımız ve geriye dönük eksik tüm sayılarımızı O'nun anısına armağan etmenin doğru olacağını düşündük.

Dergimizin geriye dönük eksikleri için 2017'de yayınlanan sayılarımıza T.C. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı ve Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi İzmir İli Nif Dağı Kazısı Başkanlığı girişim ve ev sahipliğinde 13-14 Aralık 2016 tarihinde İstanbul'da düzenlenen *Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı* (İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme) temel oluşturmuştur. Başta çalıştay fikrini ortaya atarak gerçekleşmesi için emek sarf eden Prof. Dr. Elif Tül Tulunay'a; Çalıştay Düzenleme Kurulu'na; "Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı"na katılarak bildirimlerini sunan, yayınlanması için MASROP E-Dergi'ye gönderen ve sunulan bildirimler haricinde ok uçlarıyla ilişkili yazılarını bizimle paylaşan tüm yazarlarımıza; Dergi Yayın Kurulu'na ve bu sayının yükünü üstlenen Hakemlerimize teşekkürlerimi sunuyorum. 2017'den sonraki yayım hayatına sanal ortamda yılda iki sayı yayınlanacak ulusal hakemli MASROP E-Dergi'nin Sizlerin yayınları ve desteklerinizle aksamadan devam edeceği beklentilerim ve sağlıklı, başarılı yarınlar dilekleriyle... Saygılarımla...

MASROP E-Dergi Yayın Kurulu Adına
Doç. Dr. Daniş Baykan

**Sayın Oktay Ekinci'nin Yayın Kurulu Başkanlığında
2007-2012 Arasında Yayımlanmış MASROP E-Dergi Makaleleri**

- Alanyurt 2009: Alanyurt, Uğur, “Türkiye’de Koruma ve Onarım Üzerine Analiz”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 29-55.
- Azizov 2008: Azizov, Anar, “Türk Konut Mimarisi İle Anıtsal Mimari Arasındaki Tasarım İlişkileri”, *MASROP E-Dergi Sayı 3*, 2008, 1-18.
- Baykan 2007: Baykan, Daniş, “Andron ve Symposion Olgusunun Sosyo-Kültürel Nedenleri, Sosyal Yaşama Yansımaları ve İşleyişi”, *MASROP E-Dergi Sayı 1*, 2007, 1-6.
- Efe 2012: Efe, Turan, “(Sunu/Önsöz) Küllüoba Kazıları ve Batı Anadolu Tunç Çağları Üzerine Yapılan Araştırmalar”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, iii-vii.
- Fidan 2012: Fidan, Erkan, “Küllüoba İlk Tunç Mimarisi”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 1- 44.
- Genç 2010: Genç, Uğur, “Müzelerde Bütüncül Yaklaşım Denemesi: Aynı Bütünün Parçalarını Sergileyen Müzeler İçin Bir Uygulama Örneği”, *MASROP E-Dergi Sayı 5*, 2010, 1-14.
- Gündem 2012: Gündem, Can Yümni, “The Subsistence Economy in Inland Northwestern Anatolia During the Chalcolithic and Early Bronze Age”, *MASROP E-Dergi, Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 250-300.
- Karaca 2007: Karaca, Ergün, “Aleksandreia Troas’da Opus Reticulatum Tekniği”, *MASROP E-Dergi Sayı 2*, 2007, 1-10.
- Omar 2011: Omar, Ali Taha, “The Elimination Of The Rising Damp From The Walls In Old Buildings”, *MASROP E-Dergi Sayı 6*, 2011, 1-25.
- Sarı 2012: Sarı, Deniz, “İlk Tunç Çağı ve Orta Tunç Çağı’nda Batı Anadolu’nun Kültürel ve Siyasi Gelişimi”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 112-249.
- Türkteki 2012: Türkteki, Murat, “Batı ve Orta Anadolu’da Çark Yapımı Çanak Çömleğin Ortaya Çıkışı ve Yayılımı”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 45-111.
- Ünan 2009: Ünan, Serdar, “Samsun-Dondortepe (Hacı İsmail) Tümülüsü”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 1-28.
- Yavuz 2009: Yavuz, Alper Yener, “Zooarkeoloji ve Arkeolojik Araştırmalarda Önemi”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 64-70.
- Yeşilova 2009: Yeşilova, Hande, “Alliano Antik Ilıcısı’nda Üretilen Erken Bizans Dönemi Günlük Kullanım Kapları”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 56-63.

OK UÇLARI ÇALIŞTAYI

Kazı Buluntusu Ok Uçları

(İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme)

Bilim ve Düzenleme Kurulu:

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay

Doç. Dr. Daniş Baykan

Yrd. Doç. Dr. Müjde Peker

Öğr. Gör. (M.A.) Ceren Baykan

“Ok Uçları Çalıştayı” düzenleme gerekliliğine, “İstanbul Üniversitesi Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi” kapsamında 2006 yılından bu yana Bakanlar Kurulu Kararı’yla başkanlığında yürütülen “İzmir İli Nif Dağı Kazısı”nda ilk günden beri bulduğumuz farklı tip ve boyuttaki ok uçları başlıca etmen olmuştur. Gün ışığına çıkan, birkaçı bronz, çoğu demir malzemeden yapılmış yüzlerce örnek, buluntu kontektlerine göre belirli dönemlere tarihlendirilmektedir. Özellikle Karamattepe kazı alanımızda ele geçen ok uçlarının üretimine ilişkin veriler, bazı bilinenlere yeni bakış açıları kazandırması yanı sıra, Batı Anadolu tarihinde birçok bilinmeze de ışık tutmaktadır.

İmalatından kullanımına ve biçiminden tarihinin belirlenmesine kadar birçok soruyu ve cevabı içeren ok uçlarının, başlangıcından Orta Çağ sonuna dek geniş bir zaman yelpazesinde, arkeolojik kazılarda bulunmuş benzer ve farklı örneklerini kontektleri yönünden değerlendirerek, meslektaşlarımızla bir arada irdeleme fırsatı bulduğumuz bu Çalıştayda, terminoloji, tarihlendirme, üretim, tipoloji ve işlev sorunlarına çözüm sağlayacak ortak bir görüş için adım attığımız ve verimli sonuçlara ulaşıldığı inancıyla, tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

“Ok Uçları Çalıştayı”mıza destek ve emek veren İstanbul Üniversitesi ile Trakya Üniversitesi’nin değerli mensuplarına, Nif Dağı Kazısı devamlı ekip üyelerine, ilgi gösterip katılan değerli bilim insanlarına, izleyicilere, öğrencilerimize; ayrıca katkıda bulunan S.S.A Kimya ile Tywek firmalarına ve yardımlarını esirgemeyen herkese içten teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay

Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı Sonuç Bildirgesi (İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme)

- ❖ Ok Uçları Çalıştayı'nda, programda duyurulan on yedi sözlü bildiriden on beşi ile bir ilâve tebliğ ve altı poster sunulmuş, toplam yirmi iki başlık altında irdelenen ok uçları, sonuç panelinde ortak değerlendirilmiştir.
- ❖ Bildiri başlıkları ile Çalıştay'da sunumunu yapanların listesi sırasıyla şöyledir:

Sözlü:

- “Hellen Dünyasında Ok, Yay ve Okçuluk” F. Nihal Köseoğlu;
- “Modern Okçuluk” Aysel Babagür; (*Program dışı ilâve sunum*)
- “Antik Çağ Ok Uçları ve İskelet Travmasıyla İlişkisi” Ayla Sevim Erol ve Alper Yener Yavuz;
- “Tarsus Gözlükule Ok Uçlarının Kimyasal Analizi ve Sınıflandırması” Gonca Dardeniz;
- “Orta Çağ Demir Temren Örneklerinin Sertlik Değerleri ve Sertleştirme Yöntemleri” Ümit Güder;
- “Tarih Öncesi Okçuluk: Yukarı Dicle Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem Ok Uçları Deneysel Çalışması” Okan Doğanhan Aslaner;
- “Van Ayanis Kalesinden Ele Geçen Ok Uçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme” Mehmet Ali Özdemir;
- “Nif Dağı Kazısı Karamattepe ve Ballicaoluk'ta Bulunan Ok Uçları” Daniş Baykan;
- “Daskyleion Buluntusu Tunç Ok Uçları” Özgün Kasar;
- “Klaros'ta Bulunan Ok Uçları” Onur Zunal;
- “Heraion Teikhos'ta Bulunan Ok Uçları” Neşe Atik;
- “Metropolis'te Bulunan Ok Uçları” Burak Arslan;
- “Allianoi'da Bulunan Ok Uçları” Daniş Baykan,
- “Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları” Alptekin Oransay;
- “Samsat Höyük Ok Uçları Konusunda İlk Tespitler” Alptekin Yavaş;
- “Konya Gevale Kalesi Kazıları Ok Uçlarının Değerlendirilmesi” Erkan Aygör.

Poster:

- “Ovaören Ok Uçları” Atalay Karatak;
- “Nif Dağı Başpınar Ok Uçları” Daniş Baykan;
- “Ok Uçlarının Koruma ve Onarımında Organik Malzeme Tespiti” Ceren Baykan;
- “Antakya Kent İçi Kurtarma Kazısında Ele Geçen Ok Uçları” Kamuran Öncü
- “Batı Anadolu'daki M.Ö. 1. bin Ok Ucu Buluntu Merkezleri” Hacı Yağuzluk;
- “Karacahisar Kalesinde Bulunan Ok Uçları Üzerine Bir Tipoloji Değerlendirmesi” Ali Gerengi.

Sunumlarda emeği geçen herkese çok teşekkür ederiz.

- ❖ Programda yer alan “Smyrna Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları” Duygu Akar Tanrıver ile “Göktürk Devri Ok Uçları” Jale Özlem Oktay Çerezci sözlü bildirileri, konuşmacılar özel nedenlerden ötürü gelemediğinden, sunulamamıştır. Çalıştay yayınına bu bildirilerin ve doğrudan ok uçlarıyla ilişkin tamamlayıcı bazı ek çalışmaların da dâhil edilebileceğini sevinerek duyururuz.

Çalıştaya bildiriyle katılan, özellikle sonuç paneline kalarak düzenleme komitesiyle ve diğer meslektaşlarıyla fikir alışverişinde bulunan ve ortak bir terminoloji oluşumunu destekleyerek buna katkı sağlayan, Burak Arslan, Neşe Atik, Ali Gerengi, Atalay Karatak, Alptekin Oransay, Mehmet Ali Özdemir, Alptekin Yavaş ve Onur Zunal başta olmak üzere tüm katılımcılara bir kez daha teşekkür ediyoruz. Çalıştay sonuç panelinin tüm dinleyicilerine, bilhassa fikirlerini bizlerle paylaşan, Atilla Batmaz, Can Avcı, Adnan Mehel ve Ertaç Yıldırım'a da çok teşekkür ediyoruz.

Görüş, Öneri ve Varılan Ortak Sonuçlar:

- * Metal içerik analizlerinin ve arkeometrik ölçümlerin, ok uçlarında da köken belirlenmesinden yapım tekniklerinin anlaşılmasına kadar önemli sonuçlar sunacağına altı çizildi.
- * Ok uçlarının ilk bakışta savaş âleti olarak algılanmasının ötesinde, bulunduğu ortamda adak, ganimet veya taşıyabileceği sembolik anlamlar açısından da ele alınmasının gerektiği vurgulandı. Bu anlamda buluntunun yeri ve kontekstinin önemi belirginleşmektedir ve bu da çalıştayın “kazı buluntusu ok uçları”nu konu seçmesini haklı kılmaktadır.
- * Sembolik anlam dışında ok ucunun para gibi ekonomik değer olarak bir değiş tokuşta kullanılması (Trakya örneği); dövme veya döküm tekniğinde üretilen ok uçlarının sayısal farkı gibi değişik açılardan değerlendirmeler yapıldı. Ok uçları için “toplu üretim” denilebilmesi için sayıca çokluk ve iş gücü kapsamı üzerinde duruldu.
- * Ok ucu çalışmalarında atış mekanizmalarının göz önünde bulundurulması, buna bağlı olarak ok ucu boyut ve ağırlıklarının son derece önemli olduğu ve malzemenin çalışılması sırasında mutlaka kaydedilmesi gerektiği vurgulandı. Eski çalışmalarda mekanizmalar göz ardı edildiği için, genellikle “mızrak ucu” olarak isimlendirilen çoğu demir buluntunun yeniden değerlendirilmesinin kaçınılmazlığı anlaşıldı.
- * Bu çalıştayın Anadolu ok ucu tipolojisi için bir zemin oluşturması bağlamında, her kazının kendi ok ucu tipolojisini (malzeme cinsine göre ve sayısal çokluğa) düzenlemesi ve ortak bir platformda değerlendirilmesinden sonra, Anadolu ok ucu tipolojisinin ve kesin terminolojinin saptanmasının doğru olacağına karar verildi.
- * Gerek üretim teknikleri gerekse işlenmesindeki farklılıklar nedeniyle demir ve bronz / tunç ok uçlarının ayrı ayrı sınıflandırılmasının daha doğru olacağı kararlaştırıldı.
- * Geleneksel olarak “İskit Tipi” olarak adlandırılan kovanlı ve mahmuzlu iki veya üç kanatlı bronz ok uçlarının, halk, ırk, coğrafya veya etnik köken tanımlamalarında günümüz araştırmacıları tarafından kullanılmaması gerektiği önemle vurgulandı.
- * Ok ucu tiplerinin tanımlanmasında ve karşılaştırmalarında ok uçlarının ayrıntıları ve bölümlerinin adlandırılmasının önem taşımasına karşın, güncel yayınlarda bazen yabancı dilden çeviri karşılıklar, bazen Osmanlı okçuluk terminolojisi, bazen de yabancı dildeki kelime kullanıldığından; kesinleşmiş bir Türkçe ok terminolojisinin hâlen var olmadığı ve bunun sağlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Bir dil birliğine varılması konusunda hem fikir olunmasına karşın, gerek Orta Çağ gerekse Osmanlı kaynaklarındaki bazı isimlendirmelerin dönemi için doğrudan kullanılması uygun olacağından Roma İmparatorluk Dönemi öncesi için ayrı, Roma İmparatorluk Dönemi sonrası için ayrı terminoloji oluşturulmasına karar verilmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi öncesi için ise aşağıdaki kelimelerin kullanımının uygunluğuna çalıştay sonuç panelinde karar verilmiştir:
  - Okun kesici ve delici kısmını da içeren uç bölümünün tümüne “*ok ucu*”
  - Ok ucu, asıl kesici ve delici işlevsel ucuna “*namlu*”
  - Oka iğne gibi bir “saplama” aracılığıyla birleşiyorsa “*saplamalı*”
  - Kesici ve delici kısmın altındaki bir yuvadan oka sabitleniyorsa “*kovanlı*”
  - Ok ucu başının orta çizgisinden dışa doğru incelererek çıkıntı yapan her bir bölümü için “*kanat*”
  - Alışılmış iki kanatlı yaprak formu ok uçlarının ortasındaki kabarık hat için “*omurga*”
  - Ok namlusu ile saplama geçişinde belirgin bir genişleme olması halinde “*dayamak*”
  - Bazen kovan/saplama kısmındaki tek bazen de yaprak formlu bazı ok uçlarında her iki kanadın uçlarındaki ince çıkıntılara “*mahmuz*”
(ör.: yaprak formlu ok uçlarında her iki kanadın uçlarında ise: *kanat uçları mahmuzlu* veya kovan/saplama kısmındaki tek mahmuzlu olan için *mahmuzlu ok ucu*)

Makale Gönderim Tarihi: 26.01.2017
Yayına Kabul Tarihi: 14.02.2017

Konya Gevale Kalesi Kazılarında Bulunan Ok Uçlarının Değerlendirilmesi *Evaluation of Arrowheads Uncovered in Konya Gevale Castle Excavations*

Erkan AYGÖR*

Öz

Bu araştırmada, Prof. Dr. Ahmet Çaycı başkanlığında 2013-2015 yıllarındaki Konya Gevale Kalesi kazılarında ortaya çıkarılan ok uçlarından form verenler kataloglanarak tanımlanmıştır. Ok uçları fotoğraf, çizim ve ölçüleri ile belgelenecek değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacı, kalenin Ortaçağ boyunca buluntu veren ok uçlarının çeşitlerinin, tiplerinin ortaya çıkarılması ve Orta Çağ ok uçları üzerinde çalışan araştırmacıların kullanabileceği örneklerle katkıda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Orta Çağ, Gevale Kalesi, Ok Ucu Tipolojisi

Abstract

In this research, formed arrowheads have been defined by cataloguing which were uncovered in Gevale Castle excavations directed by Prof.Dr. Ahmet Çaycı among 2013-2015. Arrowheads have been evaluated by being documented with photograph, drawing and measures. The aim of the study is to contribute to the patterns of the arrowheads that reveal the finds throughout the Middle Ages, to reveal their types, and to the examples that can be used by researchers working on the medieval arrowheads.

Keywords: Medieval, Gevale Castle, Typology of Arrowhead

Giriş

Gevale Kalesi, Konya'nın kuzey batısında olup, şehirden 13 km uzaklıktadır. Konya genellikle Gevale Kalesinden müdafaa edilmiştir. Kale Roma, Bizans ve Selçuklu döneminde önemini korumuştur (Önder 1971: 84). Karamanoğlu Mehmet Bey H.729 M. 1328-1329 yıllarında kaleyi ele geçirmiş ve yaklaşık 150 yıl Karamanoğlu hâkimiyetinde kalmıştır (Turan 1998: 606). Fatih Sultan Mehmet 1466-1467 yılında Karaman seferi sırasında Gevale Kalesini Osmanlı sınırlarına katmıştır (Konyalı 1975: 170; Uzunçarşılı 1998: 88-89; Oral 1958: 82).

Bu çalışmada Ahmet Çaycı başkanlığında yürütülen, Konya İli Selçuklu İlçesi sınırları içerisinde bulunan Gevale Kalesi'nde (Karaburgatakkalı) 2013-2015 yıllarındaki kazılarda ele geçen ok uçları tipolojik açıdan değerlendirilmiştir. Tipoloji, ok uçlarının formlarına göre, kesitlerinden elde edilen görünüşlerin biçimlerine bakılarak oluşturulmuştur. Buna göre yassı, dörtgen, konik ana başlıkları detaylardaki farklarına göre alt başlıklara ayrılmıştır. Tipler belirlendikten sonra Gevale Kalesi örnekleri sıralanmıştır. Ok uçları kullanım amaçlarına göre ise ayrı bir başlıkta değerlendirilmiştir. Sonuç kısmında istatistik veriler ok ucu boyutlarıyla ele alınmıştır. Ayrıca karşılaştırma, benzer ortaçağ ok ucu tipolojileri ile yapılmıştır.

Ok ucu terimleri için çeşitli tanımlar yer almaktadır¹. Genellikle temren olarak adlandırılan ok ucu aynı zamanda mızrak uçları içinde geçerlidir. Temren savaş oklarına takılan, çeşitli türleri bulunan, keskin sivri çelik uç olarak tanımlanır. Ayrıca başak, sinan, peykan gibi isimlerde ok ucu manasında kullanılmıştır (Yücel 1999: 424). Diğer bir tanımda malzeme farklılığı ön plana alınmaktadır. Buna göre okların maden veya kemik malzemeden sivri uçlarının ahşaba geçirildiği yere temren, demren veya soya denilmektedir (Gündüz vd. 2010: 114). Ok ucu demirden yapılmış ise temren; kemik, boynuz, fildişi, balık dişinden ise "soya"² adını almaktadır (Yücel 1999: 284). Aralarındaki en büyük fark temren takılacak ok gövdesinin ucuna açılan deliğe çivi gibi çakılmaktadır. Soya ise gövdenin uç kısmına geçirilmektedir.

Ok Ucu Tipleri

Gevale Kalesi'nde yassı, dörtgen ve konik olmak üzere üç ana grupta, alt başlıklarıyla toplam altı *TİP* ok ucu belirlenmiştir. Tipler belirlenirken temrenin gövdesinden alınan kesitin meydana getirdiği form dikkate alınmıştır. Ayrıca daha önceki çalışmalarda yer alan ok ucu tipolojileri de göz önünde bulundurulmuştur. Okçuluk kitaplarında temrenler üç köşe, dört köşe, yuvarlak ve yassı olmak üzere dörde ayrılmaktadır³. Erol Altınsapan'ın tipolojisinde (Altınsapan vd. 2015: 15) ve Alpteki Yavaş'ın çalışmasında benzer örnekler kullanılmıştır (Yavaş, 2012:119-145).

Yassı Ok Ucu: Yassı ok uçları ana iki bölümden oluşur. Bunlar gövde ve sap (iğne) kısımlarıdır. Gövdenin en üstü baş, temrenin en geniş yeri omuz, omuz ile bileziği bağlayan bölüm bel terimi ile isimlendirilmiştir. Gövde ile sapın birleştiği sargı sarılan yer bilezik

* Yrd. Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, eaygor@konya.edu.tr

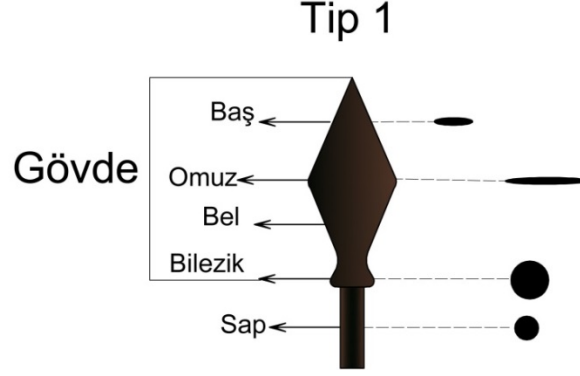
¹ Temren ok ucuna takılan çelik veya fildişi malzemeden sivri parçadır (Büngül 1975: 32). Okun ucuna takılan sivri demir malzemeye başak veya temren (temürgen) adı verilir. Acemler buna peykan demişlerdir (Gündüz vd. 2010: 116). Okun ucuna geçirilen kemik veya demir parçasıdır (Ersoyak 1995: 84; Yastı 2016: 45; Köksal 2001: 251; Çetin 2011: 78).

² Soya, menzil, koşu ve meşk oklarının ucuna takılan kemik, fildişi veya balık dişi temrendir. Temrenin tam tersi olarak, okun ayağı soyanın içine girmektedir (Yücel 1999: 422).

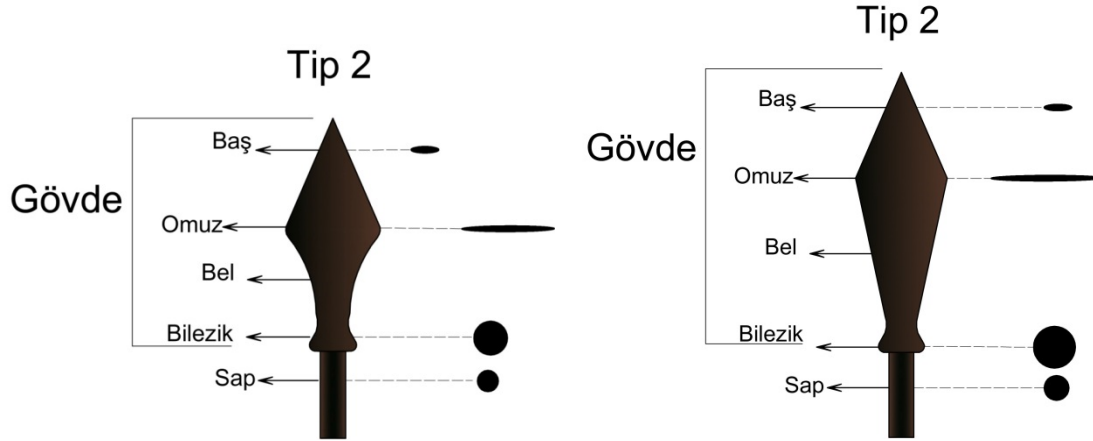
³ Yücel ayrıca Topkapı Sarayı'ndaki örneklere dayanarak üç köşe yıldız, dört köşe yıldız, çok köşeli yıldız, oval, baklava ve çatal kesitlilerin yanında; ucu üç köşe arkası yuvarlak, ucu dört köşe arkası yassı gibi bileşik türleri de tespit etmiştir (Yücel 1999: 300).

olarak adlandırılmıştır. İncelediğimiz örnekler içerisinde üç adet alt tip bu grupta yer alır. Bunlar Tip 1, Tip 2, Tip 3 şeklinde adlandırılmıştır.

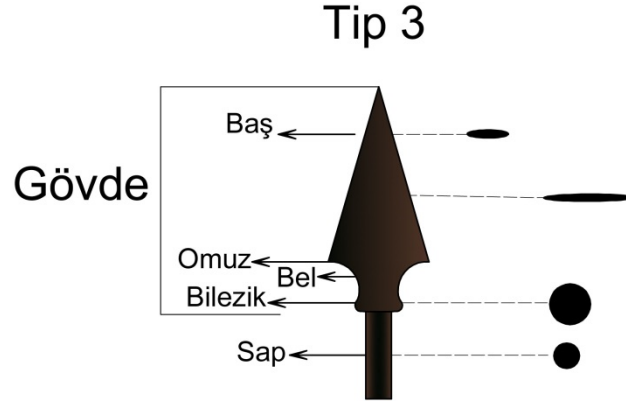
Tip 1: Gövdesi eşkenar dörtgen şekline yakın olup, baş kısmı sivridir. Omuz kısmı gövdenin tam ortasındaki en geniş bölümü ihtiva etmektedir. Bel kısmı hemen omuzun altında eşkenar dörtgenin alt kollarını oluşturmaktadır. Gövde dışa taşkın yuvarlak kesitli bir bilezik ile sonlanır. Bileziğe bağlı uzun sap daire kesitlidir. Sap bölümü okun ahşap aksamına doğrudan yerleştirilmiştir. Gevale'den dört adet örnek bu grup içinde yer almaktadır (Resim: 2).

Tip 2: Yassı kesitli gövde baş ile omuz arasında üçgen bir forma sahiptir. Omuz kısmı temrenin en geniş bölümüdür. Gövdenin yaklaşık 1/3'lük kısmı üçgen biçimindedir. Bel ise yaklaşık gövdenin 2/3'lük kısmını teşkil etmekte olup, ya düz ya da eğimli bir şekilde bileziğe bağlanmaktadır. Gövde dışa taşkın yuvarlak kesitli bir bilezik ile sonlanır. Bileziğin devamındaki sap yine daire kesitlidir. Sap ahşap kısma doğrudan saplanmaktadır. Gevale'de bu gurubun temsilcisi beş adet örnek tespit edilmiştir (Resim: 3).

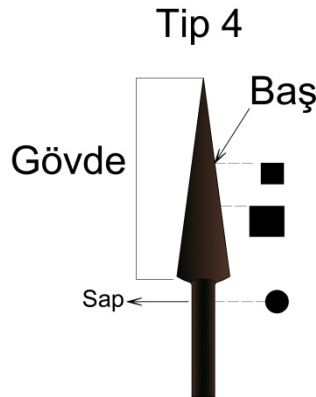

Tip 3: Yassı kesitli gövdenin neredeyse bütünü üçgen şeklindedir. Omuz kısmı temrenin en geniş bölümüdür. Omuz ile bilezik arasında bağlantıyı sağlayan bel kısmı küçük bir kıvrımdan ibarettir. Gövde dışa taşkın yuvarlak kesitli bir bilezik ile sonlanır. Bileziğin devamındaki sap yine daire kesitlidir. Sap ahşap kısma doğrudan çakılmaktadır. Bu gurup içinde beş adet örnek yer almaktadır (Resim: 4).

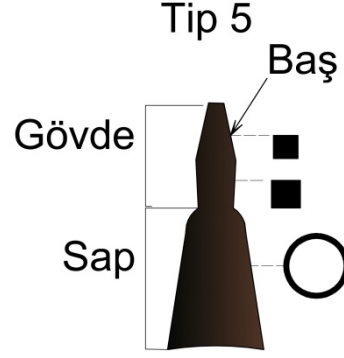
Dörtgen Ok Ucu: Bu grup TİP 4 içerisinde yer almaktadır. Dörtgen temrenlerde gövde ve sap (iğne) bulunmasına karşın en büyük fark bileziğin yer almamasıdır. Dörtgen gövde tabanı sapa doğrudan bağlanırken bileziği gereksiz kılmıştır. Dörtgen taban okun ulaştığı yerde kırılma veya parçalanmayı engellemiş olmaktadır.

Tip 4: Dörtgen kesitli gövde uç kısmına doğru piramidal şekilde sivrilmektedir. Gövde bilezik olmadan doğrudan sap kısmına bağlanmıştır. Sap daire kesitlidir. Sap bölümü doğrudan ahşaba çakılır. Gevale'den altı adet temren TİP 4 içerisinde yer almaktadır (Resim: 5).

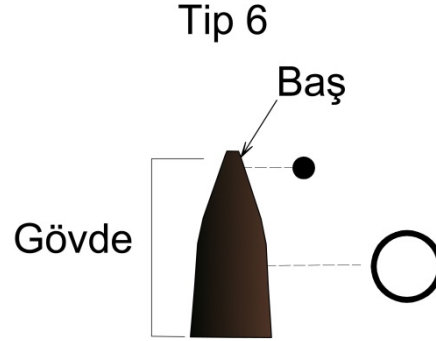

Konik Ok Ucu: Bu grubun içerisinde TİP 5 ve TİP 6 yer alır. Ucu küt veya mermi biçimli olup küçük ebatlıdır. Konik temrenlerde ise en önemli fark gövdenin içinin boş olması ve ahşap bölümün gövdenin içerisine girmesidir.

Tip 5: Gövde dörtgen kesitli olup, piramidal şekilde uca doğru daralmaktadır. Gövde ve sap doğrudan birbirine bağlanmıştır. Sap kısmı tabanda içi boş koni şeklinde olup yukarı gövdeye doğru daralmaktadır. Okun ahşap kısmı koni şeklindeki sapın içerisine girmektedir. Gevale Kalesi kazılarında iki adet TİP 5 bulunmuştur. (Resim: 6)

Tip 6: Sadece gövdeden oluşan tiptir. Tek parça gövde aynı zamanda sap görevini de yerine getirmektedir. Koni şeklindeki gövde uçta sivri olup, aşağıya doğru genişlemektedir. Aşağıdaki içi boş bölüme okun ahşap aksamı girmektedir. Bu grupta üç adet örnek vardır (Resim: 7).

Kullanım Yerlerine Göre Gevale Ok Uçları

Gevale Kalesi ok uçları, kullanım yerlerine göre, Ünsal Yücel'in çalışması dikkate alınarak hazırlanmıştır. Buna göre ok uçları ikiye ayrılmaktadır. İlki menzil, idman ve hedef temrenleridir. Menzil okları soyalı imal edilmektedir (Yücel 1999: 288). Hedef okları ise demir veya pirinç temrenli imal edilmiştir. Temrenleri zeytin çekirdeğine benzediği için zeytuni olarak adlandırılmıştır (Yücel 1999: 293). İdman ve talim temrenleri kapalı mekânlarda veya kısa mesafelerde kullanılmaktadır. Madeni hedefe atıldığı için zeytuni biçimli demir temrenli olmaları gerektiği kanaatine yer vererek örneğinin bulunmadığını ifade etmektedir (Yücel 1999: 294). İkincisi ise savaş oku temrenleri olup, değişik büyüklüklerde ve çeşitlerde örnekleri mevcuttur.

Yassı temrenler İncelediğimiz örneklerden TİP 1, TİP 2, TİP 3, içerisinde yer alır. Daha çok zırhsız düşmana ve avcılıkta kullanılan temrenlerdir (Yücel 1999: 300).

Dörtgen temrenler TİP 4 içerisinde yer almaktadır. Kullanım yerleri ise zırhlı veya metal korunaklı düşmanlardır⁴.

Konik temrenler TİP 5 ve TİP 6 içerisinde yer alır. Ucu küt veya mermi biçimli olup küçük ebatlıdır. Talimlerde, yarışmalarda ve hedef okçuluğunda kullanılırlar (Yücel 1999: 288-294).

⁴ Yücel'e göre üç köşe, dört köşe, yuvarlak, yıldız kesitli uzun veya kısa temrenler; zırhlı, yelek zırhlı, miğferli ve kalkanlı askerler için kullanılmıştır (Yücel 1999: 300).

Sonuç

Gevale Kalesindeki ok uçlarından form veren ve farklı özelliktekilerin çalışılması ile dövme demir malzemeden imal edilen, yirmi beş adet örnek üzerinde altı adet tip tespit edilmiştir (Resim: 8). Bunlar ebatlarına göre değerlendirildiğinde bir takım sonuçlar elde edebiliyoruz. Yassı ok uçları yüksekliklerine göre küçük ve büyük iki bölümde incelendiği zaman ebatların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Aynı şekilde omuz genişlikleri de yakın ölçülerdedir. Ok uçları yine küçük ve büyük şeklinde ikiye ayrıldığı zaman bilezik kalınlıkları da 0,4 cm ile 0,7 cm arasında benzer boyutlarda karşımıza çıkmaktadır. Tip 4 kendi içerisinde değerlendirildiğinde yüksekliklerin küçük ok uçlarında 3-3,2 cm, büyük ok uçlarında ise 5,3-6,3 cm ile yakın ölçülerden oluşmaktadır. Gövde ile sapın birleşimi küçüklerde 0,4 cm, büyüklerde ise 0,6 cm şeklindedir. Bu ölçü TİP 4 için bilezik kullanımının neden gerçekleşmediğini de açıklamaktadır. Aynı ölçüler yassı ok uçlarında bilezik kalınlıkları için de geçerlidir. Böylece dörtgen ok ucu tabanı ile yassı ok ucu bilezikleri aynı boyutlara sahip olduğu görülmektedir. Hedef ve idman ok uçlarının ise yine benzer ölçülerde yapıldıkları, ufak farklılıklarla tespit edilmiştir (Resim: 8, 9).

İstatistiki veri sağlamada ok uçlarının gramaj ağırlıklarının verilmesi ile belli sonuçlar elde edilebilir. Temren ağırlıklarına yönelik çalışma bulunmaktadır⁵. Ancak Gevale ok ucu örnekleri genel olarak ele alındığında korozyon ve yıpranmanın çok fazla olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumda sağlıklı verilerin sağlanamayacağı düşünülerek ok uçlarının ağırlıkları ile ilgili bilgilere verilmemiştir.

Günümüzde Ortaçağ ok uçları ile ilgili çalışmalar oldukça azdır⁶. Bu çalışmalardan iki âdeti özellikle ok uçları tipolojisine yer vermektedir. Kubad Abad ve Karacahisar kazılarında ortaya çıkarılan ok uçları yayınlanmıştır (Yavaş 2012; Altınsapan vd. 2015). Burada, Gevale örnekleri ve sözü geçen tipolojiler ile benzer ve farklı yönleri ortaya koymaya çalışacağız.

Alptekin Yavaş tarafından Kubad Abad Sarayı'nda beş tip temren belirlenmiştir (Yavaş 2012: 139). Gevale ile benzeşen örnekler yassı (TİP 1, 2, 3) ve dörtgen (TİP 4) temrenlerdir. Gevale'de henüz dairesel ve birleşik temren örnekleri ile karşılaşmamıştır. Ancak farklı olarak idman hedef temrenleri TİP 5 VE TİP 6 olarak adlandırdığımız örnekler Kubad Abad örneklerinde yer almamaktadır (Resim: 10).

Erol Altınsapan ve ekibi tarafından hazırlanan ok ucu tipolojisinde toplam dokuz adet tip belirlenmiştir (Altınsapan vd. 2015: 15). Ancak yassı temrenler, 4 ayrı tipte yer verilmesiyle, daha detaylı bir hale getirilmiştir. Yuvarlak temrenler ise 3 ayrı tip ile ele alınmıştır. Dörtgen ve idman temrenleri teker tip ile temsil edilmiştir. Gevale örnekleri ile karşılaştırdığımızda, Karacahisar Kalesi ok uçlarından benzerlerin Yassı Temrenlerden Tip 1A ve Tip 1B; Dörtgen Tip Temrenlerde Tip 4 ve konik temrenlerin Tip 5 ile örtüştüğü görülmektedir. Gevale'de halen bulunmayan örnekler Yassı Temrenlerde Tip 2B, Tip 5A; Yuvarlak Tip Temrenler olarak tespit edilmiştir. Gevale'de bulunan ve Karacahisarda bulunmayan örnek ise bizim Tip 6 olarak adlandırdığımız mermi çekirdeğine benzeyen idman veya menzil temrenidir (Resim: 11).

⁵ Alptekin Yavaş, 12-13 yüzyıl Ortaçağ Samsat temrenlerinin ağırlıklarını 8-23,5 gram aralığına tespit etmiştir. Araştırmalarında ok ucu ve mızrak ucu ayırımında ağırlıkların ön plana çıktığı sonucuna varmıştır. Buna göre ok ucu en fazla 8.3 gram olabilmektedir. Samsat'ta incelediği örneklerde 17 gramı aşan temrenleri mızrak ucu olarak değerlendirmiştir (Güder vd. 2015: 203-204).

⁶ Çoruhlu Ani kazılarında ele geçen bir adet yassı ok ucu tanımlanmış ve 12-13. yüzyıla tarihlendirilmiştir (Çoruhlu 2011: 146).

Ayrıca ortaçağa ait Konya Koyunoğlu Müzesi'nde bulunan yassı ok uçları ve Isparta Gelendost'ta⁷ elde edilen yassı ok uçları, Konya Gevale Kalesi yassı ok uçlarıyla benzerlikleri bakımından dikkati çekmektedir. Koyunoğlu ve Gelendost örnekleri bilezik kullanımı ve gövde formları ile Gevale yassı temrenlerine yakın formda imal edilmiştir (Resim: 12, 13).

Gevale Kalesi ok uçları üç ana başlık altında altı farklı tipte ortaya çıkarılmıştır. Bu ana başlıklarda yassı olanlar zırhsız düşman ve avcılıkta dörtgenler ise zırhlı savaşçılara kullanılıyordu. Gevale'nin yassı temrenleri Kubad Abad, Karacahisar, Isparta Gelendost, Konya Koyunoğlu Müzesi örnekleri ile benzerdir. Dörtgen ve yassı temrenlerin benzerleri ise Kubad Abad ve Karacahisar ok uçları ile örtüşmektedir. Ayrıca Yücel'in savaş temrenleri ayırımındaki iki örnekten dört köşe ve yassı tiplere uygundurlar.

Konik temrenlerin fonksiyonlarını anlamamız da durum biraz karışık hal alıyor. Menzil oklarının soyalı kemik veya boynuzdan imal edildiği kanaatini Yücel belirtmektedir. Bizim örneklerimizden Tip 5 ve Tip 6 madeni karakterli olup bu durumda idman veya hedef okçuluğunda kullanılmış olabileceği akla daha makul gelmektedir. Yine Yücel talimhane ok ve temrenlerine ait örneğin ele geçmemesi ve idman temreni zeytuniye gönderme yapması bu konunun tartışmalı olduğunu göstermektedir. Bizim Tip 5 olarak adlandırdığımız örnekleri kısa mesafe hedef okçuluğunda kullanılması daha mantıklı görülmektedir. Aynı tip temrenler Karacahisar Kalesi kazısında Erol Altınsapan tarafından Tip 5b şeklinde gösterilmiştir. Gevale de Tip 6 tespitimiz ise daha önceki yayınlarda ve çalışmalarda görülmeyen örneklerdir. Büyük bir ihtimalle menzil veya hedef okçuluğunda kullanılmış olmalıdırlar. Yukarıda sıralanan sebeplere dayanarak Tip 5 ve Tip 6 formları konik temrenler olarak adlandırılmıştır.

Gevale Kalesi'nde bulunan ok uçları, hem formları hem de benzeri ortaçağ kazılarında elde edilen örnekler ile karşılaştırıldığında ortaçağa ait oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır. Gevale Kalesi'nin tarihi göz önüne alındığında ve kazılarda elde edilen malzemeler Roma, Bizans, Selçuklu, Karamanoğlu, Osmanlı dönemlerini işaret etmektedir. Kalenin en yoğun kullanımı ise yine ortaçağda gerçekleşmiştir. Gevale Kalesinde ortaya çıkarılan ok uçları tipolojisi benzeri ortaçağ kazılarındaki örneklerle genelde benzer özellikler taşımakta olup, Gevale'de bulunmayan farklı tiplerde vardır. Ancak Gevale'de, benzeri daha önce görülmeyen Tip 6 olarak tespit ettiğimiz tür ortaya çıkmıştır. Çalışmada ortaya çıkan tipolojinin, orta çağ ok uçları çalışmalarına katkı sağlayacağını düşünüyorum.

Kaynaklar

- Altınsapan vd. 2015: Altınsapan, Erol, vd. "Eskişehir Karacahisar Kalesi Kazısında Bulunan Ve Form Veren Ok Uçları Üzerine Tipoloji Denemesi", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 13, Haziran 2015, 1-15.
- Bir vd. 2006: Bir, Atilla - Kaçar, Mustafa - Acar, Şinasi, *Türk Menzil Okçuluğu, Yay ve Okları*, Osmanlı Bilimi Araştırmaları VIII/1, 2006.
- Büngül 1975: Büngül, Rüştü, Nurettin, "Ok" *Eski Eserler Ansiklopedisi*, Cilt:2, Tercüman Binbir Eser 95, 1975, 32.

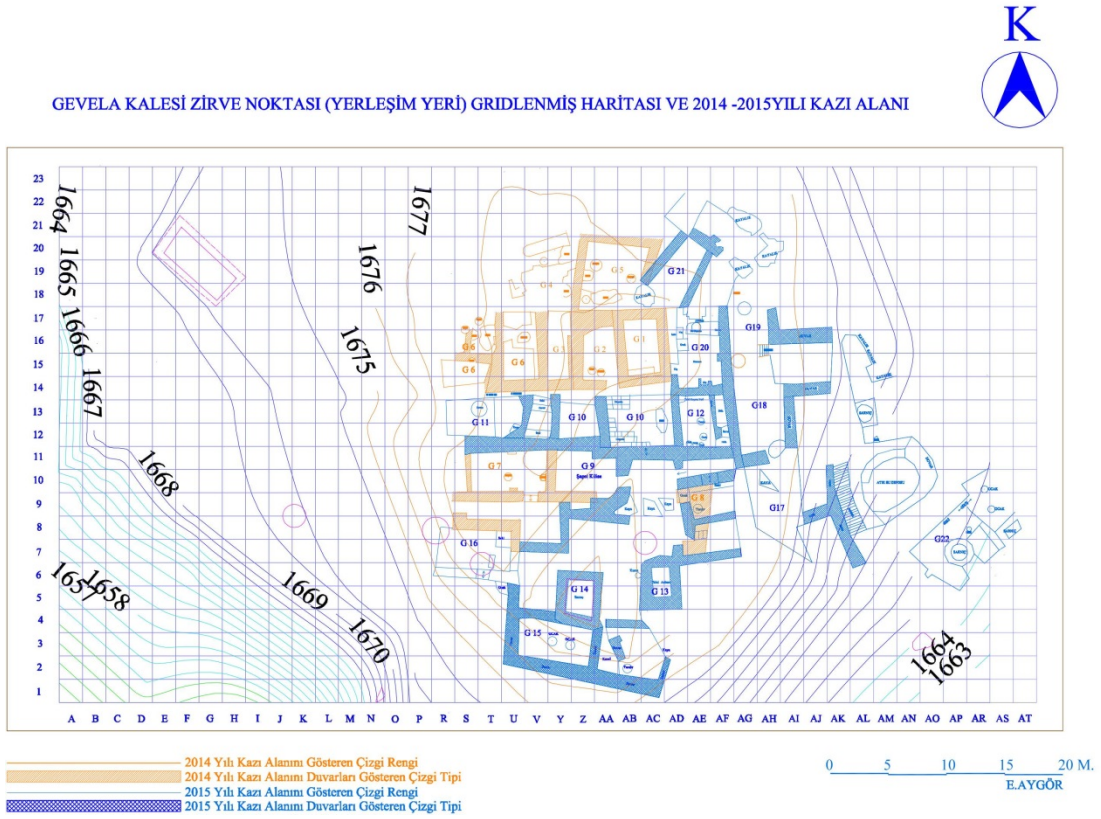
⁷Fotoğrafları kullanmamıza izin veren İ.Mete Mimiroğlu'na teşekkür ederim. Gelendost Miryokefalon Savaşı 2016 Yüzey Araştırması

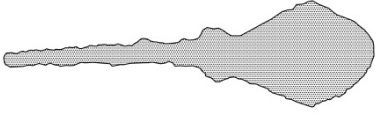

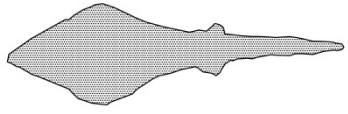

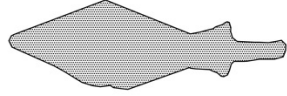

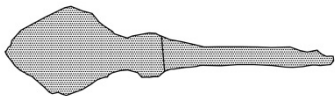
- Çetin 2011: Çetin, Altan, “Memluk Devletinde Okçuluk”, *Gazi Türkiyat*, Sayı: 9, Ankara, 2011, 67-86.
- Çoruhlu 2011: Çoruhlu, Tülin, “2006-2009 yılları Ani kazıları metal buluntularının değerlendirilmesi”, *XIV. Ortaçağ Ve Türk Dönemi Kazıları Ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu*, Kömen Yayınları, Konya, 2011, 139-154.
- Ersoyak 1995: Ersoyak, Hakkı, İsmail, “Divan Şiirinde Okçuluk Terimleri”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, Sayı:1, 1995, 84.
- Güder vd. 2015: Güder, Ümit Yavaş - Alptekin - Yalçın, Ünsal, “Anadolu Selçuklu Dönemi Demir Aletlerin Üretim Yöntemleri”, *Turkish Studies*, Volume 9/10, Ankara, 2015, 193-212
- Gündüz vd. 2010: Gündüz, Gökhan, vd., “Türlerde Ahşap Ok Yapımı”, *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, Cilt:12, Sayı:17, 2010, 111-122.
- Konyalı 1975: Konyalı, Hakkı, İbrahim, *Konya Tarihi*, Konya, 1975.
- Köksal 2001: Köksal, Fatih, Mehmet, “Divan Şiirinde Okçuluk Terimlerine Ekler,” *TÜBİAR*, Sayı: X, 2001, 234-253.
- Oral 1958: Oral, Zeki, “Fatih Sultan Mehmet’in Gevale Kalesi İle Karaman İllerini Fethi ve Hamidi’nin Terc-i Bendi”, *Vakıflar Dergisi*, Sayı: 4, Ankara, 1958, 81-91.
- Önder 1971: Önder, Mehmet, *Mevlana Şehri Konya*, Ankara, 1971.
- Turan 1998: Turan, Osman, *Selçuklular Zamanında Türkiye’nin Siyasi Tarihi Alp Arslan’dan Osman Gazi’ye (1071-1328)*, İstanbul, 1998.
- Uzunçarşılı 1998: Uzunçarşılı, Hakkı, İbrahim, *Osmanlı Tarihi*, Cilt:II, Ankara, 1998.
- Yücel 1999: Yücel, Ünsal, *Türk Okçuluğu*, Ankara, 1999.
- Yastı 2016: Yastı, Mehmet, *Okçuluğun İlkeleri Umdetü’l- Mütenazilin*, Konya, 2016.
- Yavaş 2012: Yavaş, Alptekin, “First Records On Anatolian Seljuk Arrowheads (In The Light Of Kubad-Abad Palace Specimens)”, *İİB International Refereed Academic Social Sciences Journal*, Volume: 3, Issue: 04. 2012, 119-145.
- Yıldırım - Musa 2012: Yıldırım, Talip - Çiftçi, Musa , “Divanü Lügati’t Türk’te Yer Alan Eşya Adları”, *Turkish Studies*, Volume 7/2 Ankara, 2012, 1229-1249.

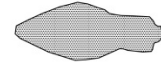

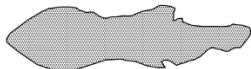

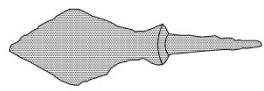

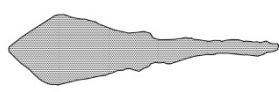

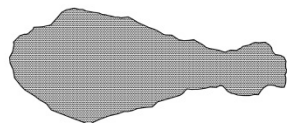
Resim 1. Gevale Kalesi 2015 Kazı Alanı Hava Fotoğrafi

Resim 1. Gevale Kalesi 2014-2015 Kazı Alanı Haritası

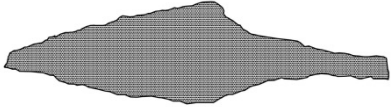

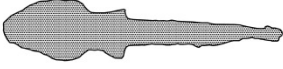

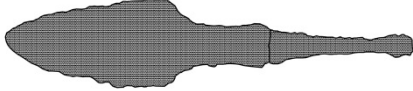

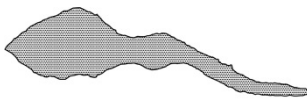
<p>Katalog Numarası: Tip 1.1. Yükseklik: 5,8 cm Omuz Genişliği: 1,7cm Bilezik Kalınlığı: 0,4 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2014 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 1.2. Yükseklik: 4,7 cm Omuz Genişliği: 1,4 cm Bilezik Kalınlığı: 0,5 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2014 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 1.3. Yükseklik: 3,9 cm Omuz Genişliği: 1,2 cm Bilezik Kalınlığı: 0,5 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2014 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 1.4. Yükseklik: 4,6 cm Omuz Genişliği: 1 cm Bilezik Kalınlığı: 0,4 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2015 E.AYGÖR

Resim 2. TİP 1 Katalogları

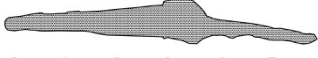

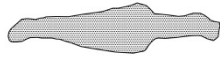

<p>Katalog Numarası: Tip 2.1. Yükseklik: 2,4 cm Omuz Genişliği: 0,8 cm Bilezik Kalınlığı: 0,3 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2015 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 2.2. Yükseklik: 3,6 cm Omuz Genişliği: 0,8 cm Bilezik Kalınlığı: 0,5 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2015 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 2.3. Yükseklik: 4,7 cm Omuz Genişliği: 1,45 cm Bilezik Kalınlığı: 0,6 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2014 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 2.4. Yükseklik: 5,2 cm Omuz Genişliği: 1,35 cm Bilezik Kalınlığı: 0,5 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2014 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 2.5. Yükseklik: 5,7 cm Omuz Genişliği: 2,2 cm Bilezik Kalınlığı: 0,6 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2015 E.AYGÖR

Resim 3. TİP 2 Katalogları

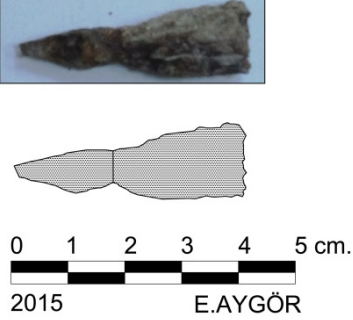
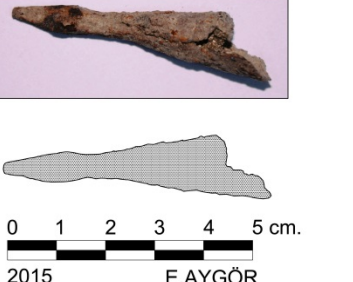

<p>Katalog Numarası: Tip 3.1. Yükseklik: 8,5 cm Omuz Genişliği: 2 cm Bilezik Kalınlığı: 0,7 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2015 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 3.2. Yükseklik: 7,2 cm Omuz Genişliği: 1,7 cm Bilezik Kalınlığı: 0,6 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2015 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 3.3. Yükseklik: 4,2 cm Omuz Genişliği: 0,7 cm Bilezik Kalınlığı: 0,4 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2015 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 3.4. Yükseklik: 8,85 cm Omuz Genişliği: 1,9 cm Bilezik Kalınlığı: 0,6 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2014 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 3.5. Yükseklik: 5,25 cm Omuz Genişliği: 1,2 cm Bilezik Kalınlığı: 0,4 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2014 E.AYGÖR

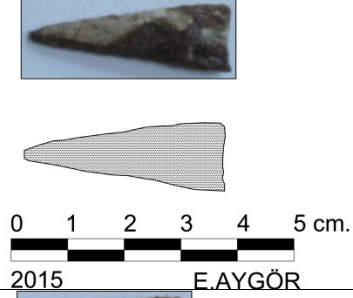
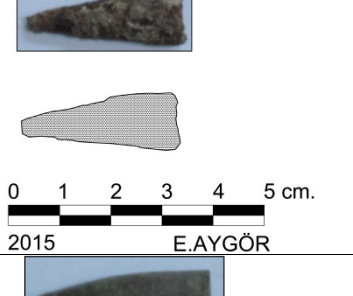
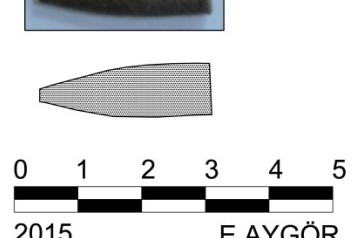
Resim 4. TİP 3 Katalogları

<p>Katalog Numarası: Tip 4.1. Yükseklik: 5,8 cm Gövde ile Sapın Birleştiği Yer: 0,6 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2014 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 4.2. Yükseklik: 3,2 cm Gövde ile Sapın Birleştiği Yer: 0,4 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm 2014 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 4.3. Yükseklik: 5,3 cm Gövde ile Sapın Birleştiği Yer: 0,6 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2015 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 4.4. Yükseklik: 3 cm Gövde ile Sapın Birleştiği Yer: 0,4 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2014 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 4.5. Yükseklik: 6,3 cm Gövde ile Sapın Birleştiği Yer: 0,6 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2015 E.AYGÖR
<p>Katalog Numarası: Tip 4.6. Yükseklik: 6 cm Gövde ile Sapın Birleştiği Yer: 0,6 cm</p>	 0 1 2 3 4 5 cm. 2013 E.AYGÖR

Resim 5. TİP 4 Katalogları

<p>Katalog Numarası: Tip 5.1. Yükseklik: 3,8 cm Sapın Tabanı: 1,1 cm Sapın Et Kalınlığı: 0,2 cm</p>	
<p>Katalog Numarası: Tip 5.2. Yükseklik: 5.2 cm Sapın Tabanı: 1 cm Sapın Et Kalınlığı: 0,2 cm</p>	

Resim 6. TİP 5 Katalogları

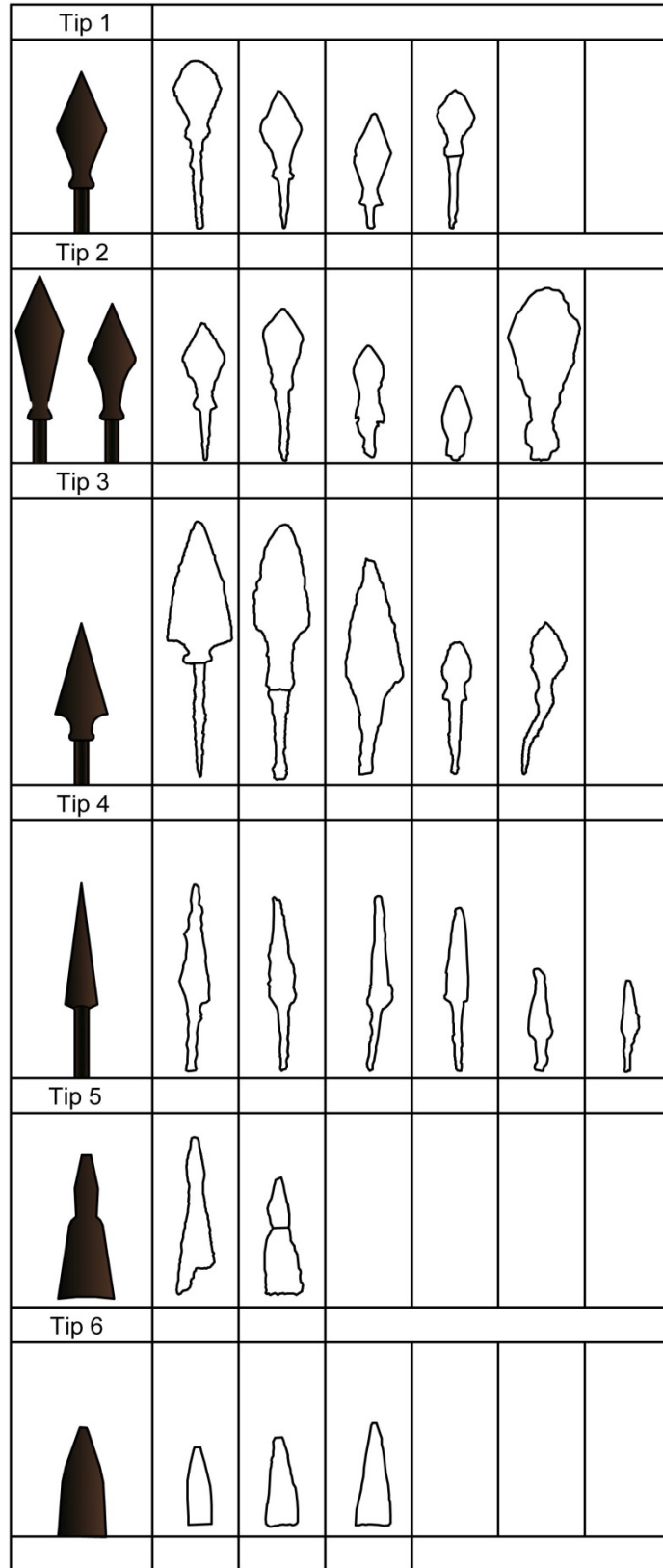
<p>Katalog Numarası: Tip 6.1. Yükseklik: 3,3 cm Gövde Taban Çap: 1,1 cm Gövde Taban Et Kalınlığı: 0,2 cm</p>	
<p>Katalog Numarası: Tip 6.2. Yükseklik: 2,9 cm Gövde Taban Çap: 0,9 cm Gövde Taban Et Kalınlığı: 0,2 cm</p>	
<p>Katalog Numarası: Tip 6.3. Yükseklik: 2,5 cm Gövde Taban Çap: 0,5 cm Gövde Taban Et Kalınlığı: 0,1 cm</p>	

Resim 7. TİP 6 Katalogları

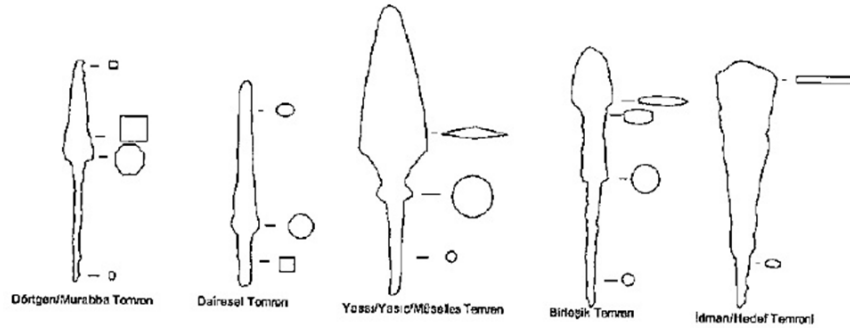
TİP 1	Yükseklik: 5.8 cm. Omuz Genişliği: 1.7cm. Bilezik Kalınlığı: 0.4 cm.	Yükseklik: 4.7 cm. Omuz Genişliği: 1.4cm. Bilezik Kalınlığı: 0.5 cm.	Yükseklik: 3.9 cm. Omuz Genişliği: 1.2cm. Bilezik Kalınlığı: 0.5 cm.	Yükseklik: 4.6 cm. Omuz Genişliği: 1 cm. Bilezik Kalınlığı: 0.4 cm.		
TİP 2	Yükseklik: 2.4 cm. Omuz Genişliği: 0.8cm. Bilezik Kalınlığı: 0.3 cm.	Yükseklik: 3.6 cm. Omuz Genişliği: 0.8cm. Bilezik Kalınlığı: 0.5 cm.	Yükseklik: 4.7 cm. Omuz Genişliği: 1.45cm. Bilezik Kalınlığı: 0.6 cm.	Yükseklik: 5.2 cm. Omuz Genişliği: 1.35cm. Bilezik Kalınlığı: 0.5 cm.	Yükseklik: 5.7 cm. Omuz Genişliği: 2.2cm. Bilezik Kalınlığı: 0.6 cm.	
TİP 3	Yükseklik: 8.5 cm. Omuz Genişliği: 2cm. Bilezik Kalınlığı: 0.7 cm.	Yükseklik: 7.2 cm. Omuz Genişliği: 1.7cm. Bilezik Kalınlığı: 0.6 cm.	Yükseklik: 4.2 cm. Omuz Genişliği: 0.7cm. Bilezik Kalınlığı: 0.4 cm.	Yükseklik: 8.85 cm. Omuz Genişliği: 1.9cm. Bilezik Kalınlığı: 0.6 cm.	Yükseklik: 5.25 cm. Omuz Genişliği: 1.2cm. Bilezik Kalınlığı: 0.4 cm.	
TİP 4	Yükseklik: 5.8 cm. Gövde ile Sapın Birleştiği Yer: 0.6 cm.	Yükseklik: 3.2 cm. Gövde ile Sapın Birleştiği Yer: 0.4 cm.	Yükseklik: 5.3 cm. Gövde ile Sapın Birleştiği Yer: 0.6 cm.	Yükseklik: 3 cm. Gövde ile Sapın Birleştiği Yer: 0.4 cm.	Yükseklik: 6.3 cm. Gövde ile Sapın Birleştiği Yer: 0.6 cm.	Yükseklik: 6 cm. Gövde ile Sapın Birleştiği Yer: 0.6 cm.
TİP 5	Yükseklik: 3.8 cm. Sapın Tabanı: 1.1 cm Sapın Et Kalınlığı: 0.2 cm	Yükseklik: 5.2 cm. Sapın Tabanı: 1 cm Sapın Et Kalınlığı: 0.2 cm				
TİP 6	Yükseklik: 3.3 cm. Gövde Taban Çap: 1.1 cm Gövde Taban Et Kalınlığı: 0.2 cm	Yükseklik: 2.9 cm. Gövde Taban Çap: 0.9 cm Gövde Taban Et Kalınlığı: 0.2 cm	Yükseklik: 2.5 cm. Gövde Taban Çap: 0.5 cm Gövde Taban Et Kalınlığı: 0.1 cm			

Resim 8. Ok Ucu Tipolojisi Ölçü Tablosu

Resim 9. Gevale Kalesi Ok Ucu Tipolojisi

Resim 10. Kubad Abad Ok Ucu Tipolojisi (Yavaş 2012: 139)

	Yassı Temrenler: TİP 1A, TİP 1B, TİP 2B, TİP 5A
	Yuvarlak Tip Temrenler: TİP 2A, TİP 3A, TİP 3B
	Dörtgen Tip Temrenler: TİP 4
	İdman ve Hedef Temrenleri: TİP 5B

Resim 11. Karacahisar Kale Kazısı Ok Uçları Tipolojisi (Altınsapan vd. 2015)

Resim 12. Yassı Ok Uçları (Fotoğraflar: Konya Koyunoğlu Müzesi Arşivi)

GELENDOST MİRYO KEFALON SAVAŞI 2016
YILI YÜZEY ARAŞTIRMASI

Eserin Yapıldığı Madde: Demir
Ölçüleri : Uzunluk 9.2,Genişlik 1.89,Sap kalınlığı 0.43
Gövde kalınlığı 0.36
Ağırlık: 12.9gr.
Bulunduğu Yer : Gelendost

Eserin Adı: Ok ucu
Eserin Yapıldığı Madde: Demir
Ölçüleri : Uzunluk 12.70 Gövde genişliği 2.27
Sap kalınlığı 0.48 gövde kalınlığı 0.19
Ağırlık: 16.4

Eserin Yapıldığı Madde: Demir
Ölçüleri : Uzunluk 6.31 Genişlik 1.85 Sap kalınlığı 0.44 Gövde kalınlığı 0.26
Ağırlık: 9.5gr.
Bulunduğu Yer :Gelendost

Eserin Adı: Ok ucu
Eserin Yapıldığı Madde:Demir
Ölçüleri : Uzunluk 8.85 Genişlik 2.57 Sap kalınlığı 0.40
Gövde kalınlığı 0.22
Ağırlık: 13.2gr.
Bulunduğu Yer :Gelendost

Eserin Yapıldığı Madde:Demir
Ölçüleri : Uzunluk 7.36 Genişlik 1.86 Sap kalınlığı 0.30 gövde kalınlığı 0.27
Ağırlık: 7.9gr.
Bulunduğu Yer :Gelendost

Eserin Adı: Ok ucu
Eserin Yapıldığı Madde: Demir
Ölçüleri : Uzunluk 9.95 Genişlik 1.75 Sap kalınlığı 0.45
Gövde kalınlığı 0.30
Ağırlık: 12.9gr.

Resim 13. Gelendost Miryakefalon Savaşı 2016 YüzeY Araştırmasında Tespit Edilen Yassı Ok Uçları (Fotoğraflar: İ. Mete Mimiroğlu)

MASROP E-Dergi'nin 2017 Ciltlerindeki Ok Ucu Çalıştayı Makaleleri

MASROP E-Dergi Cilt 7

- “Ok Uçları Çalıştayı Sözlü ve Poster Bildiri Özetleri (MASROP E-Dergi’de Yayımlanmayan)”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 8, (2013) 2017
Oral and Poster Presentations Abstracts of Arrowheads Workshop (No Published in MASROP E-Dergi) 7-9
- Yağuzluk, H.,
“Batı Anadolu’da Ok Ucu Bulunan M.Ö. 1. Bin Merkezleri”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 8, (2013) 2017
Centres in West Anatolia where Arrowheads are unearthed from 1st Millennium B.C. 10-12
- Köseoğlu, F. N.,
“Hellen Dünyasında Ok, Yay ve Okçuluk”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 8, (2013) 2017
Arrow, Bow and Archery in Hellenic World 13-26
- Baysal, A.,
“Kafamda ‘’UC’’uk Bir Fikir Var: Arkeolojide Teknolojik Açıdan Yaratıcılık”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 9, (2013) 2017
There’s a ‘pointed’ idea in my head: inventiveness in archaeology from a technological perspective 27-41
- Baykan, C.,
“Kovanlı Ok Uçlarının Koruma ve Onarımında Organik Malzeme Tespiti”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 9, (2013) 2017
Organic Material Detection at the Conservation of Socketed Arrowheads 42-50

MASROP E-Dergi Cilt 8

- Dardeniz, G.,
“M.Ö. II. ve I. Bin Ok Uçlarında Arkeometrik Bulgular”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 10, (2014) 2017
Archaeometric Findings at Arrowheads of the Second and First Millennium B.C. 7-17
- Güder, Ü.,
“Orta Çağ Demir Temren Örneklerinin Sertlik Değerleri ve Sertleştirme Yöntemleri”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 10, (2014) 2017
Hardness Values and Hardening Techniques of Medieval Arrowheads 18-25
- Aslaner, O. D.,
“Yukarı Dicle Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem Fırlatma Uçlarının Deneysel Çalışması”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 11, (2014) 2017
An Experimental Study on Pre-Pottery Projectile Points in Upper Tigris Basin 26-45
- Özdemir, M. A. - Işıklı M.,
“Van Ayanis Kalesinden Ele Geçen Ok Uçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 11, (2014) 2017
A General Evaluation On The Arrow-Heads Discovered At Ayanis Castle in Van 46-62

MASROP E-Dergi Cilt 9

- Yalçıklı, D.,
“Demir Çağı’nda Batı Anadolu’dan Tunç Ok Uçları: Üretim Tekniklerindeki Değişim”,
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 12, (2015) 2017
Bronze Arrowheads from Western Anatolia in The Iron Age: Changes in Their Production Technique 7-17
- Baykan, D.,
“Nif Dağı Kazısı Karamattepe ve Ballicaoluk’ta Bulunan Ok Uçları”
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 12, (2015) 2017
Arrowheads Found at Nif Mountain Karamattepe and Ballicaoluk Excavations 18-40
- Zunal, O.,
“Klaros’ta Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 13, (2015) 2017
Arrowheads from Klaros 41-53
- Arslan, B. - Aybek, S. - Durak, E.,
“Metropolis’te Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 13, (2015) 2017
Arrowheads From Metropolis 54-73

MASROP E-Dergi Cilt 10

- Baykan, D.,
“Alliano’da Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 14, (2016) 2017
Arrowheads Uncovered at Alliano 7-21
- Türktüzün, M. - Oransay, A. - Ünan, S.
“Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 14, (2016) 2017
Arrowheads Uncovered at Kütahya Museums Excavations 22-34
- Yavaş, A.,
“Samsat Höyük Ortaçağ Temrenleri Konusunda İlk Tespitler”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 15, (2016) 2017
First Detections of Medieval Arrowheads from Samsat Mound 35-53
- Baykan, D.,
“Nif Dağı Başpınar Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 15, (2016) 2017
Arrowheads Found at Nif Mountain Başpınar Excavations 54-62

MASROP E-Dergi Cilt 11

- Aygör, E.,
“Konya Gevale Kalesi Kazılarında Bulunan Ok Uçlarının Değerlendirilmesi”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Evaluation of Arrowheads Uncovered in Konya Gevale Castle Excavations 7-24
- Oktay Çerezci, J. Ö.,
“Göktürk Devri Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Arrowheads of Gokturk Period 25-44

- Novrozlu, A.,
“Kafkasya’da Bulunmuş Bronz Çağı Ok Uçları ve Yakın Doğu’daki Paralelleri”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Caucasian Arrowheads and Their Near Eastern Parallels in the Bronze Age 45-56
- Atik, N.
“Heraion Teikhos Kazılarında Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Arrowheads Found During Excavations in Heraion Teikhos 57-76

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

Cilt 7-11 2017 Hakemleri

Prof. Dr. Nuran Şahin (*Ege Ü. emekli*)

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay (*İstanbul Ü. emekli*)

Doç. Dr. Daniş Baykan (*Trakya Ü.*)

Doç. Dr. Sedef Çokay Kepçe (*İstanbul Ü.*)

Doç. Dr. Lale Doğer (*Ege Ü.*)

Doç. Dr. Necmi Karul (*İstanbul Ü.*)

Doç. Dr. Ahmet Yaraş (*Trakya Ü.*)

Doç. Dr. Gülgün Yılmaz (*Trakya Ü.*)

Dr. Çiler Altınbilek Algül (*İstanbul Ü.*)

Dr. Emma Louise Baysal (*Trakya Ü.*)

Dr. Fatma Banu Çakan (*İstanbul Ü.*)

Dr. Cevdet Merih Erek (*Gazi Ü.*)

Dr. Kenan Eren (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.*)

Dr. Melda Ermiş (*İstanbul Ü.*)

Dr. İlkan Hasdağlı (*Trakya Ü.*)

Dr. Murat Özgen (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.*)

Dr. Aşkim Özdizbay (*İstanbul Ü.*)

Dr. Müjde Peker (*İstanbul Ü.*)

Dr. Hasan Peker (*İstanbul Ü.*)

Dr. Işık Şahin (*Trakya Ü.*)

Dr. Fuat Yılmaz (*Trakya Ü.*)

Dr. Aslıhan Yurtsever Beyazıt (*İstanbul Ü.*)

Dr. Melike Zeren Hasdağlı (*Uşak Ü.*)

Öğr. Gör. Ceren Baykan (*Trakya Ü.*)